

Veel geld uitsparen met mestmanagement

Door handig om te springen met mest, kunnen melkveehouders flink besparen op de kosten van mestafzet en kunstmestaankoop. Dat is de overtuiging van de bedrijfsadviseurs Tom Baak, Herrold Lammertink, Willem Pijnenburg en Koeien & Kansen-deelnemer Jan Eggink (melkveehouder). In de praktijk blijkt meer mogelijk te zijn dan zij vooraf hadden gedacht. Dat bewijst het project Koeien & Kansen.

Geesje Rotgers

De Koeien & Kansen-melkvee-houders en hun adviseurs staan bekend als echte mineralen-managers (zie kader). In hun streven om zuinig om te gaan met mineralen, verliezen zij het financiële rendement op het bedrijf geen moment uit het oog. De drie adviseurs in dit rondetafelgesprek begeleiden naast K&K-bedrijven ook vele andere melkveehouders. Welke geldopleverende verbeteringen zien zij voor de doorsnee-melkveehouder? Oftewel: waar laten veehouders nu te veel geld liggen in hun mestmanagement?

Meer mestopslag

Herrold Lammertink constateert dat veel melkvee-houders over te weinig mestopslag beschikken. Daardoor hebben zij geen mogelijkheden om de mest aan te wenden op het meest gunstige moment. "In de herfst rijden zij door tot 'het gaatje' om vervolgens net de datum van 1 februari te halen. Dan zitten de putten tot de rand toe vol. De inhoud van de mestopslag bepaalt op deze bedrijven het moment van uitrijden. Vervolgens gaat de put grotendeels leeg, waardoor er voor de latere sneden in het seizoen te weinig mest beschikbaar is. Dan wordt kunstmest bijgestrooid." Deze veehouders betalen volgens Lammertink twee keer te veel: de mestafzetkosten zijn hoog vanwege het grote aanbod (er kan niet worden gewacht op een voordeliger aflevermoment) en er wordt dure kunstmest aangekocht, wat niet nodig was geweest als de drijfmestgiften naar gelang de behoeften van het gewas waren ingepland. Veehouder Eggink onderstreept dit advies: "De kunstmest voor de tweede en latere snedes kun je besparen door mest van het najaar naar het voorjaar te halen. Dan moet de veehouder wel over de benodigde opslagruimte beschikken.

Bemesten op maat

Adviseur Willem Pijnenburg vindt dat veehouders te weinig 'op maat' bemesten. "Zo'n 90 procent van de veehouders zou hierop kunnen verdienen", schat hij. Op maat bemesten betekent dat er goed gekeken wordt naar de behoeften van de gewassen op de verschillende percelen. Om te kunnen bepalen of de bodem voldoende voedingsstoffen bevat, moeten de soortgelijke percelen afzonderlijk bemonsterd worden. In dit grondonderzoek zullen ook de PAL, het stikstofleverende vermogen en de hoeveelheid sporenelementen moeten worden bepaald. "In de praktijk gebeurt dat nauwelijks", zegt Pijnenburg. "In de grondbemonsteringen worden veel percelen 'bij elkaar geraapt' (mengmonster van aantal percelen) en daarbij vinden alleen de verplichte onderzoeken plaats. Een vorm van verkeerde zuinigheid", concludeert hij. Als de grondwaarden bekend zijn, kan de mestverdeling precies worden vastgesteld. Veehouder Eggink wendt de dikke fosfaatrijke mest onderuit de put aan op de fosfaatarmere percelen en in het voorjaar. De dunnere nitraatrijke fractie gaat later in het jaar over het land. "Ik maak gebruik van de natuurlijke ontmenging van mest, en pomp voor het mixen eerst het dunne deel naar de mestsilo."

Besparen op mestafzetkosten

Tom Baak schat dat 30 tot 40 procent van zijn klanten in het voorjaar mest moet afzetten. Zijn collega-adviseurs Lammertink en Pijnenburg denken dat het in hun rayon oploopt tot ruim de helft. "Melkvee-houders zijn vooral geïnteresseerd in de hoeveelheid mest die zij in het voorjaar moeten afzetten, en minder in de mogelijkheden om op mestafzet te besparen", ervaart Baak. En dat is jammer, want met goed mest-

management valt veel te winnen. Baak refereert aan een praktijkgeval waarbij ongemerkt veel spoelwater in de put terecht kwam. "Dit leidde ertoe dat te veel kuuks afgezet moesten worden en bovendien bevatte de drijfmest door al dat water ongunstige gehalten." Een aparte opslagput voor het spoelwater is zijn advies. De bedrijfsadviseurs denken dat de doorsnee melkveehouder met een goed mestmanagement al gauw 1 à 3 cent per kilo melk kan besparen op de kosten. De besparing zit hem dan met name in lagere mestafzetkosten en de aankoop van kunstmest. "1 cent per kilo melk is op mijn bedrijf 6.000 euro", rekt Eggink voor. Het gaat dus al gauw om enorme bedragen per bedrijf. Eggink schat dat scherp sturen op kosten hem al zo'n 10 cent per liter melk heeft opgeleverd. De winst komt voor een aanzienlijk deel voort uit het scherpere bemesten en voeren.

Veel geleerd van K&K

"Wanneer je me voorheen had gezegd dat je kunt volstaan met 700 kg KAS per hectare, dan had ik je voor gek verklaard. Deze hoeveelheid lag er enkele jaren geleden begin juni al op", zegt Pijnenburg. "Dit is minder dan we ooit

voor mogelijk hielden." Nu is het vooral: hoe lang gaat het goed met deze lage hoeveelheid? Eggink constateert dat de P-beschikbaarheid erg laag is geworden op zijn bedrijf, ondanks dat de PAL-getallen redelijk op niveau zijn. Deze veehouder hanteert al zo'n twintig jaar een evenwichtsbemesting. "Op veel percelen lukt het inmiddels niet meer om mais te telen, vanwege het lage Pw-getal (snelle fosfaatbeschikbaarheid). De begingroei is daardoor slecht en de onkruid-druk neemt toe. Dit kunnen veehouders op zandgrond over tien jaar dus verwachten", zegt hij. Ook Lammertink constateert dat het met de lage mineralengiften niet meer mogelijk is om de maximale gewasopbrengsten te realiseren op K&K-bedrijven. "Kies daarom liever voor vier goede sneden in plaats van zes prutssneden", is zijn advies. "Je komt er met een project als K&K achter dat je niet alles klakkeloos als uitgangspunt moet nemen", stelt Baak. "Door het verzamelen van gegevens, het meten en bemonsteren, kom je erachter dat er meer mogelijk is dan de standaardadviezen voorschrijven." Lammertink stelt dat hij tegenwoordig scherper durft te adviseren: "Je hebt het immers al eens uitgeprobeerd binnen K&K. Ook leer je wat níet kan." De hoog-

MESTADVISING TE SUMMIER

V.l.n.r.: Herrold Lammertink (DLV Rundvee Advies), Jan Eggink (K&K-veehouder), Willem Pijnenburg (Pijnenburg Advies) en Tom Baak (DLV Rundvee Advies).

Foto: Geesje Rotgers

Project Koeien en Kansen

Het project Koeien & Kansen is een samenwerkingsverband van zestien melkveehouders, proefbedrijf De Marke, Wageningen UR en adviesbedrijven. Op verzoek van het ministerie van LNV en het Productschap Zuivel brengt het project de milieukundige, technische en economische gevolgen in beeld van het toekomstige milieubeleid. Deze verkenning biedt de mogelijkheid de wetgeving te evalueren, voorstellen tot verbetering te onderzoeken en de sector te informeren over kosteneffectieve bedrijfsaanpassingen.

productieve Holsteinkoe heeft bijvoorbeeld problemen met de beschikbare rantsoenen. Lammertink ziet de koeien bijvoorbeeld graag 50 tot 60 kg zwaarder worden. Die doen het op de mineralenarmere rantsoenen gemakkelijker. Veehouder Eggink beaamt dat. "De fokkerij staat haaks op het milieubeleid. Bij de scherpe rantsoenen passen geen scherpe, melktypische koeien." Deze veehouder werkt zelf met kruisingen van Fleckvieh. "Hoogproductief melkvee kan ik met de toekomstige bemestingsnormen niet op niveau voeren, hier op de zandgrond."

Totaalnorm voor mineralen?

Alle deelnemers aan dit rondetafelgesprek zouden graag zien dat er meer mineralen uit dierlijke mest gebruikt mogen worden. Nu moeten mineralen uit mest worden afgevoerd, terwijl dezelfde mineralen met kunstmest weer worden aangevoerd. Dit is geen duurzame gang van zaken, zeker niet als je de productie en het transport van de kunstmest meetelt. Er zou ruimte moeten komen voor de aanwending van mineralen uit verwerkte drijfmest (kunstmestvervangers). In tien pilots wordt daar nu onderzoek naar gedaan. De adviseurs zijn grote voorstanders van een totaalnorm voor mineralen, en dat veehouders zelf mogen bepalen op welke

wijze zij binnen die norm blijven. Eggink heeft uitgerekend dat hij in dat geval de mineralenkringloop op zijn bedrijf nagenoeg sluitend zou kunnen krijgen.

Mestadvies doorgaans te summier

De drie adviseurs constateren dat veel veehouders én hun adviseurs zich te veel laten leiden door de wettelijke eisen en de mogelijkheden om handig om te springen met mest onvoldoende benutten. Zij rekenen slechts uit hoeveel mest er in het voorjaar weg moet en hoeveel kunstmest aangevoerd. Veel beter is het om aan het eind van het jaar een degelijke evaluatie te maken. En aan het begin van het jaar een complete planning van perceelgebruik, maaien, bemesten. Check in augustus hoe het ervoor staat, of de boer uitkomt met de mestgiften en of/waar er 'gerepareerd' moet worden. Wacht met die 'reparatie' niet tot het einde van het jaar, dan is er geen ruimte meer voor herstel. Voor mestmanagement is veel kennis en creativiteit nodig, het is een zaak voor specialisten. Als je vijf ton mest per hectare moet afvoeren, is dat een flinke 'schadepost', dat moet je zien te voorkomen.

